

ZÜLFEKAR 'a ve ZÜLFÜYAR 'e DOKUNMAK

Keskin bir bıçağın sathında parmaklarımızla gezinmek ve de o keskinliğin, narin parmaklarımızı sarıp sarmalayan latif deriyi her an sıyrabilme tehlikesi garip bir tedirginlik hissi uyandırır bizde ama aynı zamanda hoşlanırsız da bu duyudan. Bu yüzden, derinin yüzülmesi pahasına gezinti devam eder keskin sırtta. Hakikatin keskin sathında gezinen ve de bunun cezbesine kapılıpta derisi yüzülen nice hakikat âşıkları yaşamıştır tarihte. Bu keskin satıhta gezinenlerin sözleri de bıçak gibi keskindir kimi zaman. Nitekim Matta İncil 'inde "Ben barış değil kılıç getirmeye geldim" der Hz. İsa. Getirdiği kılıç Şah-ı Merdan 'ın Zül-fekar 'ı olmasını sakın.

Âşıkların sözleri keskindi ve de zülfü-yâre dokunuyordu bazı zamanlar. Hakikat, kılıçtan keskin, kıldan ince ya da "kınından" inceydi. Kılıç ne kadar incelirse kınına da o kadar rahat girer ya da söz ne kadar ince, latif ve de nâzenin olursa kılıfına! değilde kınına o derece uyardı yani mana yerini bulurdu. Kılıç olan Zül-fekar üflenen nefes iken kın ise Âdem 'in cansız bedeniydi. Zül-fekar kınına girince ya da ruh nefy edilince Âdem diri oldu ve iki ayağı üzerine dikildi. Dimdikti Âdem, isminin başındaki elif harfi gibi. İsmi başındaydı keramet. Çünkü "keramet başladı". Baş, kafa idi. Kaf dağımın ardındaydı Zümrüd-ü Anka. Otuz kuş kafa kafaya verip varınca Kaf 'a, onu gördüler. Otuz, ona varınca, kırklar oldu cümlesi. "Kafadan atmak" gerekti cümle vesveseyi. Kaf 'tan kaf 'a atılmıştı bir zamanlar. Kaf 'tan atılanlar, Nun 'a inzal eylediler. Bindiler Nun gemisine ve zahirde tufan koparken bātında Kün deryasında yüzdüler. Yüzdükçe kan damlıyordu derimizden akabinde de Kün sızıyordu kanın damladığı noktadan. O nokta ayırıyordu Âdem 'i, hayvandan...

Âdem 'i hayvandan farklı kılan unsurlardan biri de akıl ve kelam sahibi olmasının yanı sıra onun dört değil iki ayağı üzerinde yürümesidir. Âdem olmak sadece ruhen değil aynı zamanda beden olarak da kâmilliği ifade eder. Gelenekteki ifade biçimiyle söylersek; "Hakk 'ın en mütakâmil tecellisi hem zâhiren hem de bātın Âdem 'dedir" Hem zahir hem de bātın tecellisi Âdem 'i zül-cenah yani iki ya da çok yönlü anlamında zahir ve de bātın ilmüne vakıf olan bir varlık kılar.

Dikilmeyi, dik duruşu sağlayan şey ise bilindiği gibi 33 diskten-omurdan meydana gelen omuriliklidir. İlginçtir ki Zül-fekar 'ın kelime olarak anlamı "çift omurlar" ya da "omurgalar sahibi" dir. Lisan-ı Âdem, 32 'si harf, biri nokta olmak üzere 33 harften teşekkül eder. 33 omurlu Âdem, 33 harf ile *omurgalı kelam eder. (*gündelik dilde sağlam, dosdoğru anlamında) Bu kelam onu 72 ikiden alıp 73 'e yani güruh-u naci 'ye dâhil eder. Virani Baba diyor ya;

Otuz üç huruftur hârfin tamamı Bir elif, mim ile buldu bu ayn 'ı Yetmiş üçten aldık kâf ile nun 'u Cana âşık olduk cândan içeri

İki omurilikteki omur sayısı ise 66 olur. Bilindiği gibi Allah 'ın ebcedi de 66 'dır. Demek ki gündelikte dilde sıkça kullandığımız üze "işini 66 'ya (Allah 'a) bağladın mı (yine gündelik dilde işini sağlama almak anlamında olan) belini de (33 omurlu) 2 katı (66) sağlama almış oluyorsun vesselam. Böylelikle belini Zül-fekar 'a dayamış olan Âdem 'e ya da hakikat âşıklarına ölüm yoktu artık. O yüzden Yunus Emre; Âşıklar ölmez / Ölen hayvan imiş ancak diyordu bir nutkunda.

Peki, bıçak deriyi yüzerken bu dayanılmaz acıya katlanmayı sağlayan şey ne idi. İşin kolayına kaçıp "Canım! hakk aşkı onları bu acıdan hazer kılıyordu" ya da "onlar âşkın cezbesinden dolayı kendinde değillerdi ki acıyı da hissetsinler" gibisinden büyük! bir tespit! tam da mutasavvıflara özgü klişe ve soğuk bir ifade olsa gerek. Başparmağına toplu iğne deyse acıdan feryad u figan edecek olanların, bu derin acıyı anlama çabasından uzak bir şekilde derin danışman pozlarında kibirli ve buz tutmuş cümleler kurması edep yoksunluğu olsa gerek. Oysa ki bu derin acıyla bir nebze olsun kurulacak diğerkâmlık ya da moda deyimle empati ilişkisinin acının daha da derin ve de deruni olacağını idrakini sağlayacağını düşünmekteyim.

Aşk kişiyi kendinden geçirmez tersine kendine getirir, kendini idrak ettirir ve de kişiyi kendisine bildirir. (Bu kesin yargılar içeren cümleler yok mu? "Kardeşim! Aşkın, insanda böyle etkilere neden olduğunu sen nereden biliyorsun peki" diye sorulursa ne cevap vermem gerekir bilmiyorum açıkçası. Bilsem söylemez ve de bu yazıyı yazmamış olurum. Bilmediğimizi bilmek içindir bunca yazılanlar ve de söylenenler bilmem farkında mıyız acaba. Sanırım değili(z)m. Benimkisi sadece hüseyini makamdan bir hezeyan. Mazur görün lütfen). Aşkın sarhoşluğunun zirve noktası kişinin en ayık olduğu zamandır. Acıdan kaçınmak için değildir aşk. Tersine, onunla kucaklaşmaktır. Biz modern! insanın ise acıya ve de yaraya tahammülü kalmamıştır. Oysaki "bu yarayı dosttan almıştı ezeli". Lokman hekim ise artık gelmez olmuştu yaramızı sarmaya. Çünkü lokman hekim yerini uzman! hekime bırakmıştı. O da ne yâr 'dan ne de yara 'dan anlıyordu.

Aşk, morfin ya da anestezi değildir. Uyuşturmaz, şuurlaştırır. Bu sebeple Hallac ve Nesimi, ser u pa o derin acı ile hem-hâldi o hâldeyken. Acının en yüksek eşığıne niyaz ediyorlardı tüm varlığıyla. Eşiğe niyaz ettikten sonra içeri girebildiler. Dışarıda kalan biz kibirli modern cahil güruh ise bu acıya katlanabilmenin ancak onu hissetmemekle mümkün olabileceğini tahayyül ediyorduk. Ve ardında bıraktıkları o sırlı sözlere sözde derin açılımlar, yorumlar getirerek onları anlamış olduğumuzu varsayıyorduk. Gerilla tipi bir teknikti bu anlama çabası. Vur-kaç ya da anla-kaç ve de rahatla. Hiçbir bedel ödemedi salt zihinsel akıl oyunları ile ekranlardan-radyolardan-internette-dergi yazılarından (yani şu an yaptığım gibi) derin adam pozları verme meraklısı simge bilim uzmanlarımızla yada gizli servis kripto çözücüsü mananın derinliklerine dalmış dostlarımızla ne kadar övünsek azdır.

Hallac ve de Nesimi gibi sâfiyane Hakk âşıklarının maruz kaldıkları derin acının hissedilmemesi durumuna da bir kulp bulmuştuk. Aşk! Ama nedense sözde aşktı ve âşıktı tüm bunlar. Özde olamı bulmak ise neredeyse imkânsızdı. Sözde âşklar, aşk! ve muhabbet! ile sergilenir olmuştur ekranlardan. Televizyon programlarındaki sıcacık koltuklarımızdan derin! tasavvufi açılımlar getirirken aynı anda derin! ve manalı! bir bakış atıyorduk kameraya. Ayrıca ayna karşısında özenle çalışılmış sözlerimizi unutmamak adına arada bir önümüzdeki kâğıtlara da bakmıyor değildik hani. Kameralar önünde mahcup düşmenin acısı Nesimi' nin ve de Hallac' ın acısından daha dayanılmazdı nede olsa. Oysa ne çok ihtiyacımız vardı mahcubiyet'e şu modern zamanlarda. Ama olur mu! prezantabl olmak gerekti. Pazarlanmalıydı her şey. Pazarbaşımız nefis ve de hırs olunca fazla alıp, eksik satıyorduk! nakışça ve kâr ettik zannediyorduk. Oysa ne diyordu Virani Baba;

Eksik alıp artı satsam yine kâr Ben tellahım pazarbaşım Âli' dir

Hakikat âşıkları darda yüzülürken, biz yüzüzler güruhu darda! kaldıkça ve dara! düştükçe cemiyet içersinde bilge!, arif!, derin adam! ve de tasavvuf erbabı! konumumuzu güçlendirmek adına kolayca açiveriyorduk! onların bu hafî sözlerini. Bu nefeslerin anahtarı sadece bizde olduğundan bir çırpıda açılım getirivermiştik onlara. Açtıkça da ne kadar derin! bir âdemoğlu olduğumuz ortaya çıkıvermişti hemen. Âşıklar ise sükût etmişlerdi her nedense. Sükûtlarından bir şey anlamamış olacağız ki kelâmılarından da bir şey anlamamışız. Ama ne gam. Üstelik bu açılımlar çok zevkli! ve de çok derindi!. Âşıklar nedense açmamışlardı bu saklı nefesleri. Çünkü "sükût ikrardan gelir" diyorlardı. Çünkü biliyorlardı ki "söz vardı halk içinde söz vardı hulk içinde". Ama bir söz daha vardı ki o da "söz vardı televizyon ve radyo içinde". Bunuda âşıklar bilmiyordu (İyiki de bilmiyorlar) Ne çok meraklıydık bu kameraya ve de burnumuzun dibine sokuşturulan mikrofonlara. Fotoselli bir halimiz vardı sanki. Duyarlıydık kameralara. Ufukta kamera gördüğünde kapılarımız ardına kadar açılıyordu. Karşı koyamıyorduk onun cazibesine. Muhabbet mi ya da cem mi olacak hadi gelsin kameralar. İfşa etmeliydik her şeyimizi. Gizli saklı bir şeyimiz kalmınsın. Hakk' ın bildiğini kuldandı saklayacaktık. Modern olmalıydık ve de açmalıydık tüm mahremiyetimizi. Her şey göz önünde olmalıydı. Dekolte! cemler! pek modaydı şimdilerde. Ceme başlayacaktık ama kameranın ışığı ve de mikrofonu hazır olmadığından motor! diyemiyorduk bir türlü. Kameralı çekimlerin yakın zamanda bizi tirajı komik şöyle durumlara sokması içten bile değildir; deyişleri okurken nefesin tamda orta yerinde birde baktık ki kameralardan birine filmi koymamışız. O vakit neyi çektiğinden bi-haber ve de gözlerimi kapardım vazifemi yapardım modundaki yönetmenden şöyle bir ses duyulabilir; "Kestik, kestik! tekrar baştan alıyoruz. Zakir bey lütfen bu esrik duruşunuzu hiç bozmadan bir kez daha baştan alabilir miyiz acaba. Dedem sizde sağdan sola bir salınım içersindeydiniz, o harekete kaldığımız yerden devam ediniz lütfen. Semah dönen canlarımızda kaldıkları vücut pozisyonundan dönmeye devam edebilirlerse sevinirim. Montajda zor oluyorda. Sonra filmi kestiğimiz belli olur". Meydana derin bir sessizlik hâkim olur. Bakışlar buz kesmiştir. (Umarım öyle olur). Sessizliğe anlam veremeyen çekim yönetmeninin ağzından durumun vahametini anlayamayan çocuklara has saflıkta bir soru çıkar; "Özür dilerim yanlış bir şey mi söyledim!"

Şu anda yaşanmakta olan geçiş sürecinde cemlerin hakkıyla yerine getirilemeyeceğini, dolayısıyla ekranlarda gösterilen cemlerin sadece toplumu eğitici mahiyette olan "koldan koparılan" cemleri olduğu söyleminde sıkça duyar olmuştuk. Ama bu geçiş süreci de pek geçecek gibi gözükmediğinden on iki hizmetin bihakken yerine getirilmediği bu koldan koparılan cemleri gittikçe "yoldan koparılan" bir cem haline gelmekte ve de genç kuşakların, televizyonlardan eve taşınan cemlerdeki bu kopukluk durumunu otantik cem olarak algılamaları ve belleklerine kazımaları ise kaçınılmaz bir durum halini almaktaydı.

"Medeniyet" değil ama "Moderniyet!" (ya da kötü niyet mi desek acaba) dediğin ise tek kamerası kalmış bir canavar olmalıydı. Esrik! hallerimiz sahtelik kokuyordu. Semah dönerken, deyiş-nefes okurken kendimizden geçiyorduk! ama kameradan geçemiyorduk her ne hikmetse. Cümle canlar secdeye inerken bazılarımız periskop misali röntgenliyorduk canları, el kameramızla ya da cep telefonumuzla. Güya cemdedik amma ruhuna bir türlü nüfuz edemiyorduk. Sözde can idik ama tüm toplumsal unvanlarımızla ortaklık yerde duruyorduk. Meydana eğilip niyaz eden sadece bedenlerimizdi. Ruhumuz ise dimdik tüm kibriyle ayaktaydı, tepeden bakıyorduk kendimize ve de diğer canlara! E orası tepelik bir yerdi ve tüm manzara oradan daha iyi görülüyordu çünkü. Kapıda gözcümüz vardı ya. Dışarıdakiler içeri alınmıyordu bu sayede. Kem gözlerden koruyordu cemimizi ve de cümlemizi. Peki, Handycam (hendikem!) gözlerden kim sakınacaktı bizleri. İçeride olan dışarıdakilerden kim koruyacaktı cümlemizi. Artık on iki hizmete bir hizmet daha eklenmişti. **Kameraman on üçüncü hizmetliydi". (**Bu sözün telifi Ali Rıza Albayrak'a aittir.) Her birimiz farraşa özenerek süpürüyorduk gönlümüzdeki kiri ve de tozu, onları ruhumuzun altına süpürdüğümüzün farkında olmadan. Sakka olup su dağıtıyorduk birbirimize, bir damla klorlu şebeke suyunun çöleşen ruhlarımıza merhem olamayacağını bilmeden. Çerağ uyandırılırken biz gaflete duçar oluyorduk her defasında. Kurbanlar tığlanırken, nefsimizi bir türlü tığlayamıyorduk. Kurb-i ev ednada ayini kuramıyorduk. Ayn-ı cem diyorduk ama cemin ayn' ını yani özünü yitirmiştik. Ayn' ını yani gözünü çıkarmıştık. Ayn' ından yani kaynağından uzaklaşmıştık. Lokmalar pişerken özümüz çiğ kalıyordu. Üzerine oturmuyor adeta çiğniyorduk postumuzu ama tanımiyorduk dostumuzu. Postun üzerindeki posta sığmıyordu, hiperaktif olmuş bir halleri vardı sanki. Benliğimize sığıyordu iki cihan ama benlik bu posta sığmıyordu. Modern zamanlarda yaşıyorduk ve bu yüzden postun üzerindeki hiperaktif salınımlarımızı esrime ve vecd ile karıştırır olmuştuk. Post ile modern durumlarımızı bağdaştırmaya çalışan post-modern bazı baba ve dedelerimiz vardı artık. Nicedir görgüden geçmediğimizden görgüsüz! olmuştuk. "Bana görünmede kime görünürsen görün" ya da "Ete, kemliğe! büründüm, düşkün deyu göründüm" düsturumuz olmuştur. Görünüyorduk benliğe ve kemliğe ama nice üç-beş-yedi-on iki seneden daha fazladır görünmez olmuştuk Bektaş-ı Veli' ye. Serçeşme Hünkâr iken şimdilerde kimimiz için bir yemeğin isminden (Hünkâr Beğendi) öte bir anlam taşımaz olmuştur. Peki, bu görgüsüzlüğümüzü Hünkâr, Beğendi mi! acaba.

Görünen dede ve baba, kılavuz istemezdi. Ama uzun yıllar görünmeyenlerimiz ise görgü kurallarını unutturmuştu. Bu sebeple “yol bir, süre bin bir” sözünü nefsimize göre uyarlayıp erkânda var olmayan kendi icatlarımızı yola monte edivermiştik Oysa ordaki “bir”in “elif “ harfinin, “bin bir” rakamının ise “rıza” kelimesinin ebcedi olduğunu, elif harfinin düz bir şekli olduğundan onun sırat-ı müstakim’i işaret etmiş olduğunu bununda yolumuzun dosdoğru bir yola remz ettiğini, “süre” ya da yolu sürmenin de ancak “rıza” ile olabileceğini ve bu sayede de “bin bir” kapılı “rıza” şehrine ulaşabileceğini unutturmuştu. (Simgeyi çözmek değil muradım tersine geleneğe bağlamaktı. Bağlarken de “kördüğüm” atmamaya gayret ettim. Çünkü kördüğümü değil gördüğümü bağladım vesselam) Unuttuğumuzdan dolayıda postu deldirmiştik. Erkân’a ve yola aykırı yasadışı! hallerimizi beğenip onlara yardım ve de yataklık suçundan ömür boyu düşkünlüğe mahkumduk. Düşkün-hanede kaldığımız mahpusluk boyunca da “Vicdani!” mahlaslı ozanın okuduğu nefesin sözleri vicdanımızı sıslatıp her daim kulaklarımızda yankılansa da onu duymamazlıktan geliyor ve hiç üzerimize alınmıyorduk;

Düşkün iken dost başına girilmez Yalan ile Hakk’a ikrar verilmez Kâmil olmayınca menzil alınmaz Kör câhil elinden kul dertli dertli

Torun sahibi olmadan dede, çocuk sahibi olmadan baba olmuştu. Oysa sanatkârın değeri eserinden belliydi her daim. Torunsuz ve de çocuksuz yani esersiz bazı dede ve babalarımız biliyorlardı ki çocuk babanın, torun da dedenin sırrıydı. “E-ser” olmayınca sır da olmuyordu. Haliyle ne verecek ser ne de saklayacak sır kalmıştı. Ocağımız sönmüştü ama yerine dernek ve vakıflarımız tütüyordu. Ocak ateşinin ruhumuzu ısıtan sıcaklığı yerini ruhumuzu boğan örgüt dumanına bırakmıştı. Bir zamanlar bir derdimiz vardı bin dermana değişmeyeceğimiz. Şimdilerde ise bir derman arar olmuştu binlerce derdimize. Dermanımız ise artık sanal âlemde mevcuttu. Bir âlemdik! doğrusu. Âşık; gönül ne gezersin seyran yerinde / “âlemde” her şeyin var olmayınca derken bu sanal âlemi mi işaret ediyordu acaba. Alevilik adına internet denilen sanal âlemde her şeyim yani onlarca “sitem” vardı ya artık bana ölüm yoktu. Ya Eyyüb’e verilen “sitem!” hakkı ne olacaktı. Güzel Hünkârımız, “Her ne ararsan kendinde ara / Kudüs’de, Mekke’de Hac’da arama” diyordu. Gel gör ki hakikati hala kendimizde değil, google’de, yahoo’da youtube’da, ekşi sözlükte ve de bilimum arama motorlarında arıyorduk ki vay halimize. Araki bulasın. (Buradan teknolojiye karşı olduğum gibi bir anlam çıkarılmasın lütfen. Modernleşme iyidir elbette. Ama modern-leş! olmamak şartıyla)

Evet, “Söz vardı televizyon içinde”. Ne yoktu ki bu derin! açılımlı sözler içinde. Bir tutam felsefe! bir çorba kaşığı hikmet! bir yemek kaşığı ilm-i ledün! biraz irfan! bir su bardağı marifet! bir doz tasavvuf! ve de tüm bunlara ilavetende sözün etki derecesini arttırmak için teatral bir ses tonuyla takınılan derin ve manalı duruşlar ve de bakışlar. Kibirli halimize yapay bir tevazu havası vermek için de söze hep “fakir” diye başlıyorduk, Hz. Peygamber’in tacına ve makamına göz diktiğimiz farkında olmadan. (Hakiki ve hakikatli fakirlere canımız feda) Çünkü Şah-ı Enbiya; “El fakrun fahru” (Fakirlik tacıdır) diyordu bir hadisinde. Ağzımız “fakir” diyordu amma halimiz ahvalimiz bir hayli zenginliği çok şükür.

Sözlerimiz hep dışardan ve de başkalarındandı. İçerden ise hiç bir şey yoktu. Tüm bu sözler içinde olması gereken en önemli şey ise na-mevcuttu. Yani kişinin kendisi. Gerçi buna da hazır bir sözü heybelerimizde her daim taşıyorduk. Bizde söz çoktu ya, öz ise hak getire. Söz kalabalığından mananın sesini duyamaz olmuştu (aynen bu yazıdaki gibi). Sözel repertuarımız genişti amma özsel olanı bulmak ise bir hayli zordu. İşte o söz de “Sen çıkınca aradan / kalır seni yaradan” vecizesiydi. Söz elhak doğruydü ama ağız o ağız değildi. İnsanın içinden “hadi oradan” diyesi geliyor. Öncelikle, biz arada mıydık ki oradan çıkalım da geriye hakk kalsın. Arada olduğumuz falan yok. Hakk hep vardı ya hu (el’an da öyledir), kendimiz! (kimdir bu “kendi” denilen şey bilen varsa beri gelsin) sonradan araya girmeye çalışıyordu. Kendilik, sadece zandan ibaret bir durumdur. (Bu cümle de bir zan olmasın sakın!) Hem öyle “hadi ben aradan çıkıyorum ne haliniz varsa görün” demekle de olmuyor ki. Ekranlardan, radyolardan, kürsülerden ve de internetten ayrılamıyoruz ki aradanda çıkalım. Oradayız ve de aradayız işte, hem de kazık gibi dikiliyor üstelik. Serimizi vermemişiz. Sadece başımızı kuma gömmüştük. Diğer taraflarımız ayan beyan arada, ortalık yerde duruyor. Ama serden-geçti taklidini de iyi yapıyorduk hani. “Ben yokum artık, benlik kalmadı bende” diyorduk (bak hala üç kere “ben” dedik “ben yokum” derken bile. Ne tuhaf çelişki azizim).

“Eline, diline, beline sahip ol” sözü dilimizden düşmüyordu. “Ben yokum” değil ne zaman ki “Yok, benim” derse belki o zaman bu durum hâsıl olacaktı. E yokluğunda ağız yok ki “ben” desin. Hep başkalarından devşirilme sözler. Söylenegelmiş sözler. Elbette onlar da değerliydi. Elbette onlardan da feyz alınmalı. Ama gel gör ki işin amması, a’ması birde muamması vardı.

Güzel bir menkıbe vardır Şems’e dair. Mevlânâ’nın da bulunduğu bir mecliste hadis, ayet, kelâm-ı kibar konuşulurken yâni “Allah Kitabında şöyle buyurdu, Resulullah şu mevzûda şöyle buyurdu” şeklinde sohbet yapılmakta iken âniden kapı açılıp içeri Şems-i Tebrizi girer. Der ki; “Bırakın bu dedikoduları ‘Allah şunu dedi, Resulullah bunu dedi!’ Sen ne diyorsun sen?”

Önceden söylenegelmiş, bilinen sözleri -ama sözlerde ne demek istenildiğine de pek vakıf olmadan- sanki ilk defa söylüyormuşcasına derin adam pozları vermek marifet değil. Zaten kameralar ve mikrofonlar önünde ya da kalabalık toplantılarda muhabbet ya da cemin olması imkânsızdır. Riya, dramatisasyon ve teatral durum kaçınılmazdır. Ona da muhabbet değil vaaz denir. Harabi Baba; Ey vaiz sen bize vaaz edemezsin / Çünkü her bir ilmin deryasıyız biz ya da Zühüd-ü riya ile olan ibadet hatadır Hazret-i Settara karşı derken bu sözleri sadece ham sofu ve softa ulemaya değil aynı zamanda bu hali sergileyen yolumuzdaki ham evrahlara da söylemiştir.

Kendimiz dışında, 72 millete bir bakıyorduk. Birlik olmak aynılaşmak değildi elbette ama kimlik zenginliği de ayrılmaya sebep vermemeliydi. Kimlik

zenginliği Őimdilerde ayrışma fakirliğine duğar kalmıştı hepimizi. Envai çeşit Alevilik turemişti. Tůrkmen aleviliği, Kůrt aleviliği, Kızılbaş dersim aleviliği, Zaza aleviliği, Alisiz alevilik, Zerdůřt aleviliği, İşlam iči alevilik, İşlam dışı alevilik vs. Peki biz bunların hangisiydik. Dilsel ve de diğer kimliklerimiz inanışsal kimliğin 6nůnde mi olmalıydı yoksa inanış her Őeyden 6nce mi gelmeliydi. Hangisi bizim alt, hangisi 6st kimliğimizdi. Altta kalan kimliğin canı çıkmaz mıydı sonra. 6stte kalan kimlik ise 6ok kibirli olmaz mıydı 6stten bakan haliyle. Ya da ikisi at başını gitmeliydi. Sađ ve sol kimliklerimiz ise 6oktandır yıpranmıştı. Őimdilerde esamesi bile okunmuyordu. Sağım, solum, 6n6m, arkam, altım, 6st6m sobeydi ya da kimlik bunalımıydı. Tamda modern zaman insanının kafa karışıklığının g6zel bir 6rneğini yaşıyorduk. Bulanmıştı kafamız, acep Őimdi durulur muydu? Bu durulama iři “bana g6re” ya da “sana g6re” yapılacak yorumlarla giderilemezdi. Hem arı hem de artııcı olan ariflere ve aşıklara mahsustu bu durulama iři. Her biri farklı etnik k6kenden gelselede nutuklarında hişbir zaman etnik ve de diğer kimliklerini referans g6steren bir ibareye rastlanmıyordu. Geldiđi yeri yani k6klerini, asıllarını asla ink6r etmiyorlardı elbette. Ama onların k6kleri sanılanın aksine dillerinde değil dillerindeydi (g6n6llerindeydi). Ama Aleviliđin k6klerini ya Orta Asya’ ya ya da Mezopotamya’ ya bağlayan etno ve de ego-santrik dostlarımız iči g6n6l iři, bilimsellikten! uzak hafif-meşrep bir durum arz ettiğinden, bu durum her daim dudaklarında m6stehzi bir tebess6me yol aırmakta ve de “g6n6lden muhibbler cemiyeti” 6yelerinin kafalarını Őefkatle! okşayarak daha 6đrenecek 6ok Őeyleri olduklarını vazetmekteydiler.

Oysaki o uzun tarih y6r6y6ř6nden nice 6ileler 6ekilerek bu g6nlere gelinmişti. Geldiğimiz nokta 6ekilen 6ileye değmiş miydi peki. Umarım. Alevi-Bektaşi yolu bizim g6ndelik hayatımızın ilişkileri neticesinde ortaya 6ıkan can sıkıntımızı yanı sıra sosyalleşme ihtiyaıcımızı giderecek bir hafta sonu etkinliği ya da ge6imimizi temin edebileceğimiz bir meslek değil s6l6k tur (olmayınca s6l6k, olursun s6l6k) yani daimi seyr u s6l6k edilecek bir yoldur. Bunun b6yle olduğu yol b6y6klerinin (selam olsun onlara) hayatına bakılarak kolayca anlaşılabilir. Onlardan bizlere miras kalan her biri inci değerinde olan nefesleri, nutukları, kibar-ı kelamları ve de onlara ilişkin yorumlarımızı g6ndelik hayatımızda birbirimizin 6zerinde tahakk6m ve 6st6nl6k kurmak ya da s6zde aımlım, aııklama ya da Őerh etmek adına hoyratıa sarf etmek gibi bir hakkımızın olmadığını d6ř6nmekteyim. Bu s6zlerin inciye benzetmemin sebebine gelince;

Bildiğiniz gibi deniz kabuğu i6ersine kaıan kum taneciklerinden rahatsız olur ve de bu rahatsızlığının sonucu olarak bir salgı 6retilir. 6retilen bu salgı zamanla katılaşarak inciyi meydana getirir. Demek ki deniz kabuğunun keyfi yerinde ise inci yok. Ama rahatsızsa o zaman seyreyle inciyi. Tabi her kabukta da inci ortaya 6ıkmıyor. İ6inde bulunulan deniz de 6nemli. Denize dalan dalıçların topladığı deniz kabuklarının 6oğu ise kof 6ıkıyor.

Bu noktada aklıma hemen bizim Anadolu irfan geleneğinde ilm-i led6n yani tanrısal hikmet i6eren s6zlerin yanı sıra Hz. Peygamber ve de onun latif hadisleri i6in de kullanılan "d6rr-i yetim" diye bir kavram geliyor. Yani "yetim inci". Hep d6ř6nm6ř6md6r niye yetim diye. Sonra dedim ki kendi kendime yetim; anasız ve babasız b6y6yen 6ocuklar i6in s6ylenir. Yani kişinin yaşamda karşılaşabileceği en b6y6k acılardan birisidir yetimlik. Hz. Peygamber de anne ve babasından yoksun bir Şekilde b6y6d6đ6nden bu sıfatla muttasıf olmuş. Bu yetimlik metaforu (Burada aımlım yapmıyorum. Tersine y6zeyssel bir kapatma ve de 6rtme uğraşısı benimkisi. Derinlik olarak anlamlandırmayınız l6tfen) kanaatimce kişinin yaşamdaki en b6y6k konforundan ve de g6venlik ihtiyaıcından vazge6mesini simgeliyor gibi. Demek ki inci kadar gibi hikmetli s6zler s6ylemek ancak konforundan, benliğinden, kibrinden vazge6en kimselere mahsus bir hal.

Ayrıca Cenab-ı Hak, Kuran’ da Enam suresinde “Yetimin malına, r6řt yaşına ulaşıncaya kadar, en g6zel olanın dışında yaklaşmayın.” der. Ne g6zel bir uyarı. R6řt6n6 ispat edemeyip, hen6z irşat olamayan, m6rşitsiz yani deniz y6z6 g6rmemiş i6i boş deniz kabuklarına, hiçbir konforundan vazge6ememiş biz kibirli modernlerin masa başında s6zde derin makaleler yazmasına (şu anda benim yaptığım gibi) ya da ekranlardan ve de radyolardan g6rkemli st6dyo ışıkları altında egoyu Őiřiren derin! aımlımlı sohbetler! eşliğinde yetimin malına yaklaşılmasına ya da incili s6zlerin kullanılmasına bilmem ki ne demeli acep. “Yerli malı, yurdum malı birde yetim malı, bunu herkes kullanmalı” mı acaba

Peki, hiç mi konuşulmamalı tabi ki hayır. Ama olmadık bir hale b6r6nerek sahtelikle değil samimiyetle, tevazu ile. Bilgi satarak (tıpkı bu yazıdaki gibi), “yetim malını” değil kendini satarak. Hani diyor ya şah Hatayı;

6z6n6 kul edip pazarda satan Fazl’ ın borcunu verendir Haydar

6ağlar 6ncesinden Yunus Emre’ de bu menfi durumlara benzer insanlık halleri ile karşılaşmış olacak ki;

Aşk ile gelen erenler i6er ağuyu nuş eder Topuğa 6ıkmayan sular deniz ile savaşa girer

Dosttur bizi okuyan 6st6m6zde şakiyan Şimdilerde 66 bu6uk okuyan derin danışman olur deyu kalam eylemiş. Ne g6zel s6ylemiş.

Ama t6m bu menfi insanlık hallerini sergileyen s6zde aşıklara karşın sayıları az dahi olsa halen g6n6m6zde yaşamakta olan 6zde aşıkan, dervışan, muhibban ve de arifan (iyiki onlar da var) baştada belirttiğim o derin acıyı ve yanı sıra zevki de kem g6zlerden ve de kameralardan sakınıracasına kalplerinin en deruni yerlerinde muhafaza etmekte ve de hafi muhabbetlerinde, tıpkı bir araya geldiklerinde ellerindeki değerli antikayı sadece birbirine g6steren koleksiyonerlerin titizliğindeki gibi bu acıyı ve zevki birbirlerine sunmakta ve de paylaşmaktalar. Fuzuli bu hali ne g6zel dile getirmiş;

Muhabbet lezzetinden bi-haberdire c6hil u g6fil Fuz6li zevk-i aşkı, zevki var olandan sor.

Bu paylaşım, sevenlerin o derin acıyı ve de zevki nisyan (unutma) etmelerine mani olmaktadır. Nesimi ve Hallac'ın kanları karışırken toprağa, bu derin acı ve de zevk o topraklardan vücüd bulmuş sevenlerin kanlarında da dönüp durmaktadır belkide. Kim bilir belkide kalpten her defasında beynimize taze oksijen taşıyan kan hücrelerinde Nesimi ve Hallac'ın kanları da mevcüd olduğundan o miras belleğimize kazanmakta. Bu yüzden midir bu unutmama hali. Oysaki "hafıza-ı beşer nisyan (unutma) ile mâlûldür" demezler miydi her zaman. Ne diyordu bir âşık. "Âdemi var ettik isyan içinde" Azazil isyan ederken Allah'a, "secde etmem ben Âdem'e. O toprak ve sudan, ben ise dumansız ateştenim." diyordu. Azazil'in ateş olan asli cevherine yani aslına "nisyan" etmemesi nedense "isyan" diye anlatılagelmiş. Yine atalardan bir sözü hatırlatmakta fayda var gibi; "Aslımı inkâr eden haramzadedir". Hz. Pir'in dört kapıyı anlatırken şeriati yel'e, tarikati ateş'e, marifeti su'ya, hakikati toprak'a benzetmesinden ilhamla söylersek şayet; Allah, marifetle (suyla) Âdem'in hakikatini (toprağını) yoğururken tarikat (ateş) babında yani yolda olan Azazil isyan ederek deyim yerindeyse yoldan çıkmıştır.

Haddimizi aşmadan şöyle de okumak mümkün müdür bu hadiseyi. (Canına okumayalım da). İnsan; çar anasından (dört unsurdan) yani yel, ateş, su ve de topraktan vücüd buldu denilir. Virani Baba risaliyesinde; "Yarattım Âdem'i sudan, topraktan, yelden ve oddan. Çar anasırla mürekkep eyledim" denilir. Kadim Yunan felsefesi bilhassa Efesli Herakleitos (başkasından bir söz daha devşiriyorum, kusura kahnmaya) ise evrenin tek bir ana-maddeden oluşmuş olduğuna inanır ve bu maddenin sürekli devindiğini söyler. Herakleitos'a göre ana-madde ateştir. Ateşten doğan her şey yine "logos"la birleşir. Herakleitos'a göre "logos" ilk eleman olarak kabul ettiği ateşi devindiren güçtür. "Bizi çevreleyen evren logoslu ve ***usludur" der. (Nerden buluyorlar bu güzelim benzetmeleri. Gel de kıskanma. Acaba üstat da başkasından devşirmiş olabilir mi. Kendim akıl edemedim ya çamur atıyorum. E aslımız çamurdan yoğrulmuş azizim ne yapalım. Âdem olan çamur atar. Neyse, güzel bir metafor doğrusu.) (**Us; akıl demektir. Gündelik dilde terbiyeli anlamında "ne uslu çocuk" deriz. Zıddı olarak da "haylaz" anlamında "yaramaz" kullanılır.)

Herakleitos'un, aklı ve logosu ateş ile özdeş kılması ilginç. Azazil de ya da sonradan adı Şeytan olacak olan varlığın asli unsuru da ateş. Demek ki akıllı! ama pek de uslu! olmayan yaramaz! bir şeytanımız vardı. Anlatıldığı üzere Cenab-ı Hakk, Azazil'e "Âdem'e secde et" demiş, belkide asliyetinden Âdem'e bir cüz vermesini istemişti. Bu isteğe karşılık ise Azazil aklına! uyup isyan etmişti. Azazil ki - Allah'ın lokması anlamına gelmektedir - destursuz olarak lokmadan yemiş ve de şeytan ismini almıştır. Bunun üzerine de şeytani akıl ya da deyim yerindeyse ukala!(akılın çoğulu) şeytan dergâhtan uzaklaştırılmıştı. Zaten arabçada şeytan, "şetane" den türetilmiştir ki manası "uzaklaştı" demektir. Akıldan uzaklaştıkça! Azazil aşka yakınlaşmaya başlamıştı. Aşk ateşi kor gibi düşmüştü varlığına. Şeytani akıldan uzaklaşan Azazil'in korlaştığı olan aşk ateşinden bir parçaya Âdem'in hamuruna katılmıştı. Ama bir süre sonra Âdem'de zaafına yenik düşüp saflığından uzaklaşarak aklına! ya da kör şeytana! uyduğundan isyan etmiş ve o da cennetten uzaklaştırılmıştı. Bu isyan ise kanla bastırılmıştı. Yani Âdem'in bedeni kanla hayat bulmuştu. Ve damarlarında dolaşan bu kan, ateşin hararetini daima taşır oldu. Ve de Âdem bu sebeple sıcak-kanlı bir varlık oldu. Âdem sıcakkanlı! yani cana yakındı. Ama canana uzaktı kimi zaman. Uzaklaştığından hamurundaki bu dört melek ya da melekenin yani yetilerinden birisi daima şeytani! oldu. Uzaklaştıkça hayat damarlarından biri kopuyor, şeytani ve Âdem-i zaaf oluyordu. Yakıyn oldukça rahmani ve Âdem-i saf oluyor ve de Şah, damardan daha yakıyn hale geliyordu...

Hallac ve de Nesimi'nin acısından nasıl buralara geldik anlamadım doğrusu. Buradan nereye varmak gerekir peki. Tabi ki Âdem'e. Boşuna "Âdem'i bil, Âdem'i bul, Âdem'e gel, Âdem'e" dememişler. "Kördüğüm" atmadan bağlamam gerekirse, cennet kelimesi cenn'den türetilmiştir ki; "bir şeyi örtmek, gizlemek ve de ana rahminde cenin olmak" gibi anlamlar taşır. Yine Mecnun kelimesinin kökü olan delilik ve delirmek anlamındaki cünun kelimesi yanı sıra cinnet ve de cenin hep bu cenn'den türetilmiştir. (Ya hu bu cennette neler varmış. Tam bir kelime cenneti!) İşte Hallac ve Nesimi gibi zarif âşıklar geldikleri yere nisyan etmemiş, Âdem'in asliyeti olan rahimdeki cenin cennetinden uzaklaşmanın getirmiş olduğu ayrılığa isyan etmişlerdir. Ayrılık acısı onları cünun ettiğinden mecnun olmuşlar bu nedenle de, "cenn" yani "örtük" olan hakikati aşıkâre dökerek Leyla'nın cennetine vasil olmuşlardır. Ama onların cenneti zahitlere cinnet gibi görünmüştür. Ama olsun zahidin cenneti aşığın cennetidir zaten. (Bu yazıda uzunluğundan dolayı okuyanları cinnete sürüklemiş olabilir. Çünkü kendim de yazarken cinnet geçirmediğim değil.) Zahid cinnetlik, âşık ise cennetlikdir. Bunuda yetim olanlar anlar. Zül-fekar'ın keskin sırtında cevlan eden yetime aşk olsun.

Hüseyin Albayrak